



Konsertens allra viktigaste person – dirigenten Lennart Falkebring, i en stilstudie av reaktioner efter att han så imponerande lett framförandet av Brahms första symfoni, ett arbete som kräver nästan en hel timmes koncentration på topp.

## “What Symphony is on Tonight?”

Det trodde jag aldrig – att jag efter konserten i söndags skulle gå omkring och känna mig upprymd och samtidigt sjunga eller vissla på Johannes Brahms och i c-moll dessutom. Brahms är ju nästan alltid på djupt allvar, utom kanske i de ungerska danserna och någon vals för piano. Jodå, jag hörde att det även var två ljusare mellansatser mellan de två yttersatserna, de två som ibland kallas de tragiska. Och ljuset där behövs. Allra mest ändå hör jag i huvudet även nu några dagar efteråt första satsens korta motiv som ständigt dyker och tvinnas runt varandra. Jo, jag minns förstås att jag även hörde två helt andra musikstycken: ett spännande uruppförande av **Milosz Krawczyk** och Mozart med en ljuvlig flöjtsolist.



Först är det något av en sensation att vi har en lokal 19-åring som kan skriva ett fullt spelbart och felfritt partitur och anpassa det för FHS-resurserna. Innehållsrikt. Och lagom långt. Det som därefter ofta händer är att sådana stycken bedöms som osjälvständiga eller med ett finare ord ”eklektiska”. Frågan är om det är rimligt att kräva mer. Och kanske kan det också tolkas som beröm?

**För Milosz Krawczyk har varit listig på flera sätt.** Han har för det första kallat sitt stycke *Pilgrimages*, det har ni alla sett på affischerna som suttit överallt i stan.

Därmed har han antytt att han varit på resa, bokstavligen eller via film och inspelningar, till olika länder och låtit sig påverkas av musik av olika slag. Alltså lät det flott och dansant och omväxlande. Och att han är *kosmopolit* var en gång i tiden det finaste beröm – och bör vara det även i dag.

Sedan har han även rest bakåt i musikhistorien och hittat det där spännande ackordet (tror jag det var, i alla fall) i början av Stravinskys *Våroffer* (1913) som skrämde slag på publiken på riktigt, när det plötsligt kom efter några lugna minuter. Det består av att stråkar och fyra valthorn spelar ett Ess<sup>7</sup>-ackord och att de andra fyra hornen lägger sig så nära de kan, med ett Fess<sup>7</sup>-ackord. Och så ska de spela *cuivré*, dvs bränga på så starkt att de hörs igenom allt! Hoppas jag minns rätt nu, bara!

**Han har även gått tillbaka till Brahms** och faktiskt just till inledningens pukslag i dagens c-moll-symfoni. Samt till inledningen med liknande pukor i Lutosławskis *Konsert för orkester*, som är ett av de stora moderna polska orkesterverken (från 1950-talet).

Mer än så här får vi ännu inte begära av den unge Milosz, men lite arg på mig själv är jag för att jag inte kan vissla på något tema eller så. Måste säkert höra det igen! Men jag har en filmsnutt, kom jag på nu!

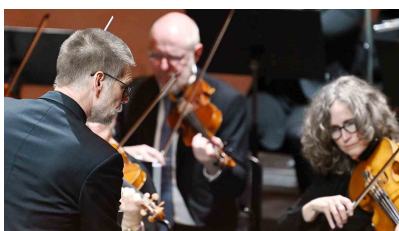


**Mozart kom sedan och flöjtkonserten i G-dur.** Och nu finns minnet med, så att jag ibland nynnär på teman ur alla tre satserna, mest kanske den lugnt sjungande mellansatsen. Och jag har svårt att se hur någon kan spela mycket vackrare och ledigare och elegantare än vad **Laura Michelin** gjorde. Det var så pärlande lätt i de rörliga yttersatserna och inget stilbrytande extremt i de välansade kadenserna. Allt med fint flyt och så vackert!



En liten läcker detalj kanske ni också märkte – hur hon precis i början av finalens första rondotema höll en liten aning på den punkterade fjärdedelen för att sedan få extra snärt i de två sextondelarna!

Lite extra brukar jag fundera på hur livet ska se ut om tio år för sådana som denna kvälls mycket begåvade unga musiker. Ska de kunna leva på sin konst? Det ÄR ju konkurrens också i den klassiska musikvärlden minsann, så många begåvningar som det finns. Dock noteras bör det hur violinisten **Johan Dalene**, som vi haft glädjen höra här i Nyköping några gånger, har fått fantastiska lovord för sin senaste skiva och att han nästa vecka ska uruppföra en fiolkonsert i Stockholms konserthus av den svenska kompositrisen (?) **Tebogo Monnakgotla**.

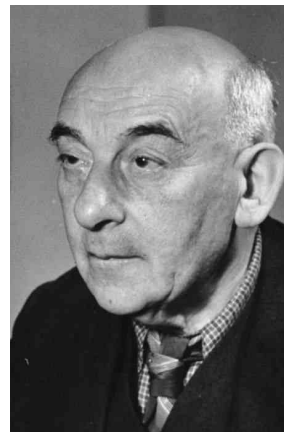


**Men det kan inte hjälpas att Brahms efter paus tog över totalt med sin eftertryckliga musik**, och så var det lätt att uppfyllas av glädjen över hur väl allt lyckades för vår (för femte gången återkommande) gästdirigent **Lennart Falkebring** och likaså för den på papperet alldeles för lilla kammarorkester som Filharmoniska Sällskapet faktiskt är.

MEN i dag finns det en trend att inte spela Brahms med tjugotals fioler som förr utan i just kammarorkester-tappning. Gävle har gjort det och dirigenten Charles Mackerras har gjort det och inspirerats av hur det kan ha låtit då på 1870-talet i staden Meiningen med den lilla orkestern där. Och Roger Norrington har gått så långt att han drömmer om att få fram tidstroga tolkningar och med gamla instrument. Eller så liknande som det går. OCH fast FHS-stråkarna inte var så många lät det nästan hela tiden såååå fint om dem! Blåsarna med, förstås. Och ett kraftprov var det för alla med så många noter och kravet på att ligga på i så långa avsnitt.

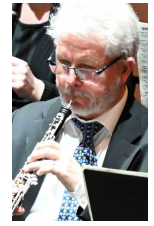


Sedan var jag för min del denna dag också sugen på rejäl musik, med tyngd, för jag har ärligt talat inte tagit fram boxen med Brahms stora orkestermusik på jättelänge (det blir mest sångerna och så kammarmusiken och bäst av allt klarinettkvintetten!). Men jag ska snart lyssna på legendaren **Otto Klemperer** (t v), vars inspelning av denna c-moll-symfoni brukar kallas "granitisk". Den ska liksom vara i svartvitt på något sätt, som kanske är helt metafysiskt och som bara de bekännande Klemperer-fantasterna hör, men i tidig stereo från London, ledd av en man som på



tidigt trettioital måste fly den framväxande nazismen. Ottos kusin **Victor** (t h) stannade däremot hela kriget i Dresden som dagboksskrivande iakttagare och efter hand hårt drabbad av judeförföljelserna.

**Lägg sedan till min medskapande vilja att det denna stora dag skulle gå så bra som möjligt för alla musikerna och dirigenten!** Och märkligt var det hur stort det ändå klingade om de inalles bara 21 stråkarna, som faktiskt oftast kunde hålla blåsarna stånga, alla utom hornen, men se, valthorn i min värld SKA höras. De är för mig orkesterns ackordhållare och bottenklang, som pedalen på en kyrkorgel, och så plötsligt kommer en strålende fanfarvimpel i höjden. Bland andra fina blåsarinsatser måste man denna gång liksom alltid nämna att orkestern har en "egen" verkligt förstklassig solooboist, vilket är nästan alltings A och O i en orkester.



Denna kväll såg vi också en mycket koncentrerad pukspelare, och inte så konstigt det, med allt viktigt han hade att göra, inte minst i symfonins berömda inledning med ödesdigra och allt starkare bankande slag på ödets port – om man nu ändå vill tolka in Beethoven här?



**Första symfonin alltså av Brahms**, som äntligen blev färdig för publicering någon gång på 1870-talet. Den som hade växt i huvudet på honom och sedan fick ligga till sig. Han hade ju skrivit av sig Sturm und Drang med sådant som de tidiga pianosonaterna, och då som ung hade han tydligen inte känt någon skräck för eventuella jämförelser med Beethoven, konstigt nog. Och han hade övat sig på att skriva för orkester i de två ljusa och ibland dansanta serenaderna. Och skrivit kammarmusik förstås. Det första stora mästerverket (och kanske hans allra största) hade han också bakom sig i form av *Ein deutsches Requiem*. Jo, för mig är detta bara SÅ stor musik. Brahms lär ha varit någon form av agnostiker, men så här nära de ljuvliga boningarna kom han ändå och kan ännu föra också oss dit om vi lyssnar. Men så har han i detta verk också hjälp av soliströsterna och kören.

Men av Brahms första symfoni hade då en del lyssnare förväntningar på en Beethovens tionde symfoni. Sägs det åtminstone ofta. Stackars Brahms, han fräste ifrån, men måste ändå ha drabbats hårt av Beethovens förgudligande (läs gärna vad Camilla Lundberg skrivit om Beethoven-kulten).

Nå, i dag har vi väl en rimligare syn på vad som är de viktigaste symfoniska mästerverken och varje land vill ju gärna ha sin nationalkompositör med bland standardrepertoaren. Och åtminstone för mig som konsertbesökare med en känsla av att det ändå är lite bökit att ta sig till Stockholm eller Norrköping spelar det ärligt talat stor roll vad som står på ett riktigt lockande konsertprogram. Om jag måste resa, alltså.

Förr tänkte jag ibland att... tänk om jag bodde i Wien eller London eller Paris och hade massor av pengar och kunde gå på den ena fantastiska konserten efter den andra!!! Eller operaföreställningar med för den delen. Men tänker så inte längre. Nej, det är sant! Kanske är det mättnad? Det är också roligare här på hemmaplan att få var med om unga solister och en orkester som kämpar på och kan överraska. **SOM MED *Das Lied von der Erde***. Jo, jag säger detta Mahler-verk ännu en gång!!!

Men mest skulle sådant storstadsöverflöd bara vara stressande. Och jag vet inte hur jag skulle stå ut med det där som brukar kallas "standardrepertoar", alltså att någon av de tio största pianokonserterna varvas med de tio vanligaste symfonierna. Ja, väldigt elakt uttryckt dock.

Det för mig in på **den roliga historien, som KAN vara sann, om den stora divan till stjärndirigent, säkert någon amerikan**. I konsertpausen ska denne, för att retas lite, då ha frågat sin assistent följande:

– What symphony is on tonight?

Alltså underförstått, att han säger att "jag har ju dirigerat dem alla och behöver inte längre förbereda något så simpelt som en symfoni ur standardrepertoaren".

Här i lilla Nyköping och utan divor blev denna Brahms-symfoni mycket viktigare än så, mycket svårare också, men därför en så frigörande glädjeupplevelse att få dela med andra.

MEN man ska förstås som musikälskare gärna ha provat på den stora världen, helst som ung. För mig blev det en vecka i London under ett skollov i början av 1980-talet. Konserterna i **Royal Festival Hall** och **Barbican Hall** slog knock-out direkt, och jag hann knappt repa mig till kvällen med *Otello* och den mogne Verdis sätt att skriva kärleksduetten som avslutar första akten – jag minns bara att jag vacklade ut i baren och beställde en **stor** whisky. Nä, man får inte göra så, men ni vet ungdomlig överkänslighet...

Sist ännu en anekdot, om ni inte kan få nog av Brahms. Många har ju spekulerat över hur det var innerst inne med kärleken mellan Johannes och den betydligt äldre änkan Clara efter Robert Schumanns så tragiska död. Jag nöjer mig med att de säkert hade glädje och stöd av varandra. MEN det finns faktiskt en fransk roman som heter *Aimez-vous Brahms?* Och den svarar inte i första hand på frågan hur mycket vi älskar Brahms utan berättar historien om ett triangeldrama som liknar Claras och Johannes. Boken blev snabbt film redan 1961 med Ingrid Bergman och Anthony Perkins. Någon regnig dag vill jag nog se den. Kanske?

Allra sist vet vi nu att om det i Norrköpings konserthus någon gång framöver skulle hända att dirigenten som ska leda Brahms första symfoni plötsligt blir sjuk – ja då kan ju Lennart Falkebring lägga ner altfiolen och ta över och rädda kvällen. Så som en gång för länge sedan den 19-årige Toscanini gjorde, när han lämnade cello och tog dirigentpinnen i hand och ledde Verdis opera *Aida*. Eller nyligen på Metropolitan, när assistenten fick dirigera direktsändningen över hela världen! Puh!

Fride Jansson

